

Deljenje smisla v letu 2021

Pričujoča številka revije Monitor ISH v marsikaterem oziru izhaja v zelo pomembnem trenutku in predstavlja mejnik, gre namreč za prvo številko pod novim uredništvom, ki je zavezano revijo, ki že sedaj sodi med najpomembnejše slovenske humanistične in družboslovne publikacije, dvigniti še na višji nivo. V tem pogledu ta številka tudi oznanja upanje na prihajajoči preporod sodobne slovenske in mednarodne humanistične ter družboslovne misli. V iztekajočem se letu revija Monitor ISH obeležuje triindvajseto leto rednega izhajanja. Ob tem je več kot na mestu zahvala dolgoletni urednici, dr. Maji Sunčič, ki je revijo s požrtvovalnim delom tudi v težkih obdobjih obdržala pri življenju. Pred novim uredništvom je pomembna naloga in obveza, da nadaljuje z njenim delom. V prelomnem letu 2021 se je poslovil eden največjih filozofov zadnjih petdesetih let, Jean-Luc Nancy, ki je sodeloval tudi pri doktorskih programih ISH, njegovo delo in delo mnogih njegovih zdaj že vseh pokojnih sodobnikov je prežemal etos, ki je pred več kot petindvajsetimi leti botroval ustanovitvi v slovenskem prostoru prepotrebne Fakultete za podiplomski humanistični študij. Gre za strast raziskovanja in prevpraševanja samoumevnosti, multidisciplinarno humanistično misel, ki svoje dostojanstvo živi v komunikaciji in skupni zavezanosti nalogi mišljenja. Ustvarjanje smisla je po Nancyju skupna telesna dejavnost, ki je prvinska, radostna in ustvarjalna kot ples. Toda tu ne gre le za metaforo, pač pa za eno in isto dejavnost, »ko mislim, plešem«, je zapisal Nancy.

V skladu s tem pričujoča številka prinaša tematski blok, posvečen sodobnemu plesu in tematizaciji prelomov, ki jih v to tradicionalno umetnost vnašajo vseobsegajoči procesi digitalizacije. Štirje članki tega tematskega bloka prikazujejo ples kot

celosten človeški izraz, kot utelešenje misli, ki seveda nikoli ne more in ne sme biti statična, po svojem bistvu je gibajoča. Plesna teorija s postmoderno filozofsko mislijo dobi platformo za refleksijo novih praks in pojmovanj plesa. To na več nivojih demonstrira *Svebor Sečak*, ki je kot urednik tudi najbolj zaslužen za tematski sklop o sodobnem plesu. V svojem razdelku razmišlja o novodobnih reappropriacijah klasičnih plesnih izvedb, za sodobni ples velja namreč kierkegaardovska doktrina, da le ponovitev lahko dejansko proizvede nekaj novega. To stori na podlagi analize lastne koreografske prakse, ki predstavlja transformacijo arhivskega videoposnetka v postpostmoderne plesni video. Sečakov prispevek ni le študija o prenosu klasične baletne predstave *Hamlet* v postmoderne dance video *Hamlet Revisited*, pač pa izpostavlja pomemben preskok v sodobnih umetniških praksah, ki ga predstavlja tehnološka digitalizacija, istočasno pa v svoji študiji prikaže, da gre za konkretno manifestacijo-uprizoritev mestoma precej abstraktnih postmodernističnih pojmov. Tudi drugi prispevek tega sklopa se posveča tehnološkemu vidiku baletne uprizoritve Shakespearjevega dela, v njem nam *Lidia Krisskaya* ponuja premislek o kamerinem pogledu na Julijin slavni tek iz baleta *Romeo in Julija*. Kamera ponuja pogled na gibanje, ki je zapisano in s tem ohranjeno, ta zapis pa je moč preurejati in prepisovati. Umetniški gib tako postane material za snemalčevo in režiserjevo delo, z upočasnitvami, približevanji, rezi in montažo se baletna stvaritev razteza v prostoru in času. Ta razmišljanja nadaljuje prispevek *Uroša Zavodnika*, ki govori o izraznosti človeškega giba v filmskem velikem planu. Zavodnik prepričljivo dokazuje, da je filmski veliki plan izjemen medij za prenos izraza telesne govorice in da s svojo prilagodljivostjo pravzaprav služi kot nujno dopolnilo človeški percepciji, ki bi brez njega prav gotovo spregledala podrobnosti izraza. Is-

točasno pa je filmski medij inscenacija resničnosti, uprizoritev, ki proizvaja resnico za gledalca. Veliki plan je pravzaprav oboje, saj prinaša izjemno intimen pogled na gibajoče se telo, istočasno pa ravno s tem ustvarja učinek nadresničnosti. Prispevek *Helene Valerie Krieger*, ki zaokroža tematski blok prispevkov o sodobnem plesu in videoumetnosti se posveča razvoju baleta v dvajsetem stoletju ter njegovim shajanjem in razhajanjem s preostalo moderno in postmoderno plesno prakso. Balet je klasična umetniška izrazna oblika, ki je bila v preteklem stoletju nemalokrat označena za zastarelo in preseženo, a je, kot prepričljivo pokaže avtorica, zelo pogosto služila kot navdih za druge plesne umetniške izraze, s tem pa se je ohranila in obogatila tudi sama.

Izjemno zanimive prispevke prinaša tudi drugi sklop revije, ki je tematski razpršenosti navkljub posvečen tematizaciji sodobnih transformacij humanističnega mišljenja, ki so jih v naš svet vnesli procesi digitalizacije. Prvi prispevek je delo *Tanje Petrovič* in govori o tematiki, ki je že sedaj izjemno pomembna, njena relevantnost pa se bo brez dvoma zgolj še povečevala – gre za študijo o umetni inteligenci in čustvih. Umetna inteligenca nas ne zanima le kot človekov artefakt, ki kaže potencial za avtonomno delovanje, pač pa predvsem zato, ker predstavlja zelo pomemben element za študijo o tem, kaj pomeni biti človek, o kogniciji sami, o tem, kaj je razum in kaj so čustva, kako se nanašati na znakovne podobe, ki jih prinaša okolica. Z drugega zornega kota se tej temi posveča tudi *Melita Zajc*, ki v svojem prispevku analizira spremembe, do katerih je zaradi tehnološkega razvoja zadnjih let prišlo pri dostopanju do filmskih vsebin. Film je umetnost, ki je v največji meri zaznamovala dvajseto stoletje, z novimi tehnološkimi inovacijami na področju prenosa podatkov in vsebin pa se spreminja sam način njegove konzumpcije. To pa ni zanemarljiv proces, saj se s tem spreminja družba sama, gledalski subjekt pa pri tem pridobi povsem nove raz-

sežnosti. Razmišljanje o tem prinaša tudi prispevek *Nadje Furlan Štante*, ki se posveča perečim vprašanjem sodobnosti, njen razmislek ponuja teološko ekofeministično refleksijo o procesih v dobi neslutnih tehnoloških inovacij, ki posegajo v samo jedro tega, kar smo poprej razumeli kot človeška narava. Tako imenovana transhumanistična paradigma po avtoričini analizi sicer nastopa kot želja po izboljšanju človeka, a ob tem prinaša grožnjo po izgubi človečnosti kot take. Pred tem svari tudi prispevek *Irene Avsenik Nabergoj*, ki razgrne pojmovanje vrlin v zgodovinsko-duhovnem kontekstu od antike pa vse do sodobnosti. Ta sestavek prepričljivo demonstrira, da sodobna tehnološka miselnost ne more in ne sme zavreči moralnega značaja, ki ga je evropski človek, kot preplet grških, hebrejskih in krščanskih pojmovanj vrline, prejel iz bogate tradicije. Vrline so vrhovna človeška umna značilnost, ki pravzaprav prinaša edino možnost za sobivanje.

Naj ta kratki uvod v izvrstna besedila sklenemo s še eno mislijo Jeana-Luca Nancyja, ki pravi, da biti v izolaciji ni možno, biti je namreč vselej že biti z (drugimi), to pa odpira tematiko priobčevanja in smisla kot skupnostnega akta: »Smisla ni, če smisel ni deljiv, če ni skupen, in sicer ne zato, ker bi obstajal neki pomen, poslednji ali prvi, ki bi bil vsem bivajočim skupen, temveč ker je *smisel sam deljenje biti*.«

LUKA TREBEŽNIK IN SVEBOR SEČAK,
urednika